 © Mariusz Formanowicz, 2013-2026

Leon Fórmanowicz

Leon Fórmanowicz (ur. 22 lutego 1883 w Wielichowie, zm. 22 grudnia 1930 tamże) – powstaniec wielkopolski, współorganizator wielichowskiej kompanii powstańczej.

Był drugim synem Karola Fórmanowicza i Praksedy z domu Paetzold. Jego starszym bratem był Kwiryn Fórmanowicz. Mając 19 lat Leon wstąpił do Bractwa Kurkowego („Giełdy Strzeleckiej"). Od kilku miesięcy działali już w tej organizacji Ludwik i Kwiryn Fórmanowiczowie, a w latach wcześniejszych (od 1880 roku) także Karol, ojciec Leona. Zawołaniem członków Bractwa było: „Ćwicz oko i dłonie w Ojczyzny obronie". Nabyta umiejętność strzelania z broni palnej, której posiadanie było obowiązkiem członka Bractwa, okazała się niezwykle przydatna w walkach o wyzwolenie Wielkopolski[1]. W roku 1902 matka Leona użyczyła swój lokal na zebranie organizacyjne Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół" (2 października)[2]. W późniejszych latach lokal był własnością Leona. W dniu 17 grudnia 1905 roku stał się miejscem zebrania związku „Straż". Zebranie zostało zamknięte przez Komisarza Kryminalnego Böhmera, a sprawę organizacji nielegalnego spotkania skierowano do sądu[3,4]. W latach późniejszych w domu Leona odbywały się zebrania organizacyjne powstańców[5,6,7]. Fakt ten został upamiętniony wmurowaniem tablicy na ścianie frontowej budynku będącego w tamtych latach jego własnością.

Leon Formanowicz

Leon Fórmanowicz był współorganizatorem i zastępcą dowódcy VI wielichowskiej kompanii garnizonowej, zorganizowanej 6 stycznia 1919[8]. W czasie Powstania urzędował „na komendzie miasta" z Edmundem Czerwińskim i Marcelim Sławskim[9]. Według innych źródeł był wówczas burmistrzem Wielichowa[10].

Ożenił się z Ludwiką z Bobkiewiczów (jej brat był jednym z dowódców kompanii wielichowskiej). Mieli siedmioro dzieci: Stefanię (1909), Leona Zygmunta (1911), Felicję Emilię Małgorzatę (1912), Benedykta Kazimierza (1920) i Tadeusza (1920).

Leon Furmanowicz zmarł 22 grudnia 1930 roku w Wielichowie. Został pochowany na miejscowym cmentarzu.

Tablica na ścianie domu Leona Fórmanowicza

Przypisy

[1] P. Jakuboszczak, *Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Wielichowie 1761 – 1950*, Wrocław 2005, s. 133.
[2] P. Jakuboszczak, *Działalność patriotyczno-niepodległościowa mieszkańców Wielichowa w latach 1900-1945*, Grodzisk Wielkopolski 1998, s. 109.
[3] S. Grabowski, *Deutscher und polnischer Nationalismus: Der deutsche Ostmarken-verein und die polnische Straz 1894-1914*, Berlin 1998, s. 243.
[4] H. Schultz, *Preussens Osten-polens Westen: Das zerbrechen einer Nachbarschaft*, Berlin 2001, s. 267.
[5] T. Jabłoński, *Materiały do historii Powstania Wielkopolskiego 1918/19*. T. 1, Poznań 1938 (Dostęp: WBC).
[6] A. Cwojdziński, Z. Grot, *Rocznik Dziejów Powstania Wielkopolskiego 1918/19*, nr 1, Poznań 1947.
[7] B. Mizerka, *Stefania Fórmanowicz (1909-1980)*, Kościan 1985, s. 15 i 16 (Dostęp: WBC)
[8] Jabłoński, op. cit.
[9] ibidem, s. 84
[10] Tokarski i J. Ziołek, *Wspomnienia Powstańców Wielkopolskich*, Wydawnictwo Poznańskie 1970, s. 133.